

III. OTURUMDA SUNULAN TEBLİĞLER

Oturum Başkanı : **Doç. Dr. MEHMET SAĞLAM**

Türkiye Ticaret ve Sanayi Odaları Genel Sekreteri

1. CENGİZ TUNCER

Ülkemiz Açısından Dış Ticaretin Önemi

2. İBRAHİM YARDIMCI

Ülkemiz Ekonomisi ve Mahalli Meselelerimiz

3. YÜKSEL BEŞE

İhracatta Karşılaşılan Güçlükler - Mahalli Meseleler
Genel Düşünceler

ÜLKEMİZ AÇISINDAN DIŞ TİCARETİN ÖNEMİ

CENGİZ TUNCER*

Yeni icatlar, buluşlar ve teknoloji zamanımızda o kadar hızla gelişmektedir ki, hergün yeni yeni üretim ve tüketim maddeleri toplumları teşkil eden fertlerin önüne, dayanılmaz arzular doğurur şekilde takdim edilmektedir.

İktisaden kalkınmış ülkelerin fertleri yeniliğin yanında değişikliği, zevk, motif, orijinallik gibi özellikleri arar olmuşlardır. Söz konusu ülkeler için, tüketim mallarında fiat, tüketimi frenleyici niteliğini kaybetmiş ve ihtiyaçlar son derece esnek ve her gün yenilenen şekilde ortaya çıkmıştır.

İkinci Dünya Savaşından sonra bütün ülkeler tarihte görülmemiş bir hızla ihracata yönelmişlerdir. Ekonomik sistemleri ve politikaları ne olursa olsun, dış ticaret hacmini arttırma yarışında hiç bir ülke geri kalmak istememektedir.

Bu cümleden olmak üzere, iktisadi kalkınma safhasını tamamlayıp, iktisadi büyüme devresine giren ülkelerde toplam üretimin artması, teknolojinin her geçen gün büyük bir hızla gelişmesi nedeniyle, dünya piyasalarına hemen her gün bir çok yeni mamullerin sürülmesi, gelişme yolunda olan ülkelerin yavaş yavaş dış pazarlara yeni mallarla girmeye başlamaları ve bunun içinde büyük çabalar sarfetmeleri, kezâ tüm dünya ülkelerinin mal sattıkları pazarlardan rekabet karşısında yenik düşmemek için direnmeleri, dünya ticaretinde olağan üstü bir gelişmeye ve büyümeye neden olmuştur.

Dünya ticaretindeki bu gelişme ve hızla büyümedir ki, ihracatın zaman geçtikçe pazarlama (Marketing) ile birlikte mütalaâ edilmesine

* Saray Hâli A.Ş. Müessese Müdürü

neden olmuş ve bugün ihracat, milletler arası âlemde bir nevi «Malımı kime, nasıl satabilirim?» demek anlamına gelmiştir.

Ülkemizde, en az geçen yüz yılın ortasından beri dış ticaretimizin açık verdiği kesinlikle bilinmektedir. Başlangıçta dışarıya borçlanmamak kaygısıyla, sonra II. Cihan Harbi yüzünden ithalatın çok kısıtlandığı 1929 - 1946 yılları istisna edilirse, ihracatımız hiç bir zaman, ithal ihtiyacımızı karşılayacak kudreti göstermemiştir.

Uzun yıllardan beri ülkemizde de, ihracatımızın arttırılması konusunda bir çok yasal ve özendirici önlemler alınmış, fakat yıllar itibariyle, ihracatımızın artış hızı istenilen düzeye getirilememiştir.

12 Eylül 1980 harekâtından sonra, ülkemizde hüküm süren anarşinin ortadan kaldırılması, işletmelerin tam kapasite ile çalışmaya başlamaları ve uygulanan sıkı para politikası nedeniyle, üretici firmalar, yaşayabilmek için büyük çapta ihracata yönelmek zorunda kalmışlardır. Bu husus bir gerçeği daha ortaya çıkarmıştır. Artık sanayicilerimizin, Türkiye'nin dışında da müşteri bulunduğunu ve kendileri döviz kazanamazlarsa Hükümetten bir şey bekleyemeyeceklerini de kabul etmeye başlamışlardır.

5-8 yıl öncesine kadar Türk sanayii'ne baktığımızda, sanayimizin, oldukça geliştiğini, ancak, ihracat hedefi ile kurulmadığını görmekteyiz. Her ne kadar planlı döneme geçtiğimiz devrede ihracat öngörülen yatırımlara ayrıcalıklar tanınmakta olduğunu görmekle beraber, gerçek ihracata yönelik yatırımların, 1970 yılından sonra etkin bir biçimde ortaya çıktığını görmekteyiz.

Eskiden sanayicimiz iç piyasanın tüketim ihtiyaçlarını karşılamayı kendisine ilk hedef olarak seçerdi. Bu noktada sanayicilerimizi haklı görmek lâzımdır. Çünkü karşısında herşeyi tüketmeye iştahlı ve hem demografik artışla, hem fert başına milli gelir çoğalmasıyla sınıai mamul üretimindeki artışları masseden bir tüketici kitlesi vardı.

Ancak, bu anlayış, ufak tefek değişikliklerle 12 Eylül 1980 Harekâtına kadar sürdü. Bu tarihten sonra sanayicilerimiz de, değişen ekonomik şartlar karşısında yaşayabilmek ve gelişebilmek için ihracat olayının ülke ekonomisi ve sınıai işletmeler açısından ne kadar önemli olduğunu, bir kere daha anladılar.

12 Eylül 1980 tarihinden sonra, bütün Türk sanayiinin ve diğer sektörlerin ülke ihracatını arttırabilmek için verdiği uğraşı büyük bir zevkle seyretmekteyiz. Bu çabaların neticesinde, ilk defa ülkemizde 1981 yılında toplam ihracatımızın, 4,6 milyar doları bulunduğunu görmekteyiz.

Yukarıdaki kısa izahatımızdan sonra, ihracatımızın daha da artırılabilmesi için alınması gerekli tedbirleri şahsi görüşlerimize göre, şöyle sıralayabiliriz :

1 — Bilindiği gibi ihracat muameleleri genel olarak ihracat karar ve yönetmeliğine, gümrük mevzuatına ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanuna göre yapılmaktadır. 25 Şubat 1930 tarihinde 1567 sayı ile yürürlüğe konan, Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun, sadece 3 yıl süre ile kabul edildiği halde, çeşitli tarihlerde birçok tadilata uğrayarak, günümüz kadar gelmiştir.

Söz konusu mevzuat, bugün ihracatçılar için, içinden çıkılması güç bir mahiyet arz etmektedir.

Temennimiz bu mevzuatın, Maliye Bakanlığınca vakit geçirilmeden daha liberal bir havada, geçicilikten kurtarılıp devamlılık arz eden esasları havi ve Türkiye'nin giriştiği kalkınma, ihracatı geliştirme, humle ve hareketlerine, beynelmilel ticaret ve mali durumun istikrarına yardım edecek anlayış ve şekilde olmasıdır.

2 — Türkiye, kalkınmasını dış finansmanı sağlamak işsizlik problemlerini çözmek yatırımların dış tediye ihtiyaçlarını karşılamak üzere ihracat sanayiinin geliştirmeye şiddetle muhtaçtır. Bu noktadan hareketle bu gelişmeyi hızlandırmak için, telekomünikasyon (Telefon, teleks v.s.) problemlerinin bir an önce halledilebilmesi gerekmektedir.

Bugün ihracata açılmış olan Kayseri yöresinde, mesai saatleri içerisinde Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri ile teleksle kaberleşmek, kanal yetersizliği nedeniyle mümkün değildir.

3 — Süratli bir ihracat için, nakliye sorununun halledilebilmesi iktiza etmektedir. İlgililerin, nakliye tarifelerinde indirimler sağlayacak navlun ücretlerini hiç değilse milletlerarası seviyeye indirecek ve dahildeki nakliyeci firmalar arasında navlun tarifesi yeknesaklığını sağlayacak tedbirleri vakit geçirmeden almaları gerekmektedir.

4 — İhracatımızın süratle artırılmasını sağlamak bakımından bir ihracat konseyi teklif etmekteyiz.

Söz konusu konsey, ülkemizde ham maddesinden, dış pazarlamasına, yabancı ülke mevzuatından anbalaj özelliklerine kadar tüm teşvik tedbirlerini araştırmak ve bürokrasiyi rasyonelleştirmekten dış ülkelerdeki reklamlara kadar tek mil ihracat problemlerini bir elden ve yetkiyle yönetecek bir kuruluş niteliğini haiz olmalıdır.

İhracat Konseyinin kuruluşu, özel sektörün iştiraki ile yapılmalıdır. Bu şekilde, ülkemizde devlet ve ihracatçılar arasında mevcut bulunan mesafe kapatılacak ve hizmete karşılık bizzat katkıda bulunacak bir düzen ortaya çıkacaktır.

5 — Şu anda ihracatın teşviki ile ilgili olarak uygulanan kararların bazılarında gerekli değişikliklerin yapılması ve eksik olan bazı yeni kararların alınması halinde, mevcut ihracat hacminin gelişmesine yardımcı olacağı kanısındayız. Bu hususlarla ilgili olarak kararların bazılarında değinmeyi faydalı mütalaâ etmekteyiz.

A — İhracatın bir şekli olan prefinansman yoluyla yurda getirilmiş olan dövizlerin, (şayet ihracat realize edilmiş ise) ihracat taahhüt hesaplarına sayılması,

B — Belgeli ve belgesiz ihracat projelerinin uygulanmasında devletler itibariyle uyum sağlanması ve kısa dönemlerde süre kısaltılması veya uzatılması hususunda sürekli değişik kararlar alınması,

C — İhracat ile ilgili olarak T.C. Merkez Bankası tarafından verilen reeskont kredilerinin zamanında ve süratle verilmesi hususunun temini,

D — Belli bir ihracat karşılığı alınmış bulunan ihracat reeskont kredilerinde cezai müeyyidelerin, haklı nedenler bulunması halinde hafifletilmesi,

E — Ülkemizde zaman zaman uygulanan enerji kısıtlamalarının, ihracat taahhütlerinin sürelerinin uzatılması için tesbit edilmiş olan mücbir sebepler içerisine alınması,

F — İhracatı teşvik tedbirlerinden olan vergi iadesi müessesesi ihracat olayının dinamik yapısına uygun olarak ve diğer dış ülkelerdeki tatbikat da dikkate alınarak uygulanmalıdır. Ayrıca küçük ihracatçıların ve yeni ihracatçıların da doğmasına imkân veren düzenlemeler, ilgililer tarafından vakit geçirilmeden düşünülmesi iktiza etmektedir.

6 — İhracatın bir istihsal davası olduğu, ihracatı arttırmanın istihsalini arttırmaya bağlı olduğu bugün herkesce bilinen ve tekrarlanan bir gerçektir. Şu halde sınaî mamul ihracatını geliştirmek, her şeyden önce ihracata elverişli mal stokunun bulunmasına bağlıdır. Bir istihsal fazlası olmadan sınaî mamul ihracatından bahsetmek sadece bir hayal ve özentiden ileri gidemez.

İhraç edilecek mamullerin imalatı safhasında, ihtiyaç duyulan

ithal malı, ham, yardımcı madde ve ambalaj maddeleri ihtiyaçlarının (o) gümrükle, liberasyon sistemi içinde, her hangi bir ülke tahdidi yapılmaksızın ve her hangi bir merciin müsaadesine hacet kalmadan rahatlıkla sağlanabilmesi ile mümkün görülmektedir.

Ayrıca ham maddesini devletten temin eden sanayici ham maddesini rakip dünya fiatlarından elde etmelidir. Kamu sektörü bu uygulamada zarar edecekse, bu zararları ayrı bir fona aktarıp genel bütçeye devretmelidir.

7 — Ülkemizde ihracat sigortalarının bulunmaması, ihracat hacminin genişlemesine mani olan ve risklerin artmasına amil olan bir faktördür. Bilindiği gibi, ihracat sigortalarının genel olarak iki özelliği vardır. Birincisi; maldaki hasarı değilse, mal bedelini sigortalaması, ikincisi ise ödeme vukuunda malın en çok yüzde doksanını ödemesi, gerisini, iyi müşteri ve ülke bulmak riskiyle ihracatçıya bırakmasıdır. İhracatçıyı tercih açısından, sigorta müessesesini önemli tutan bir husus da, sigorta poliçesine sahip olan ihracatçının, poliçeyi bankalara ciro ederek peşin olarak kırdırabilmeleridir.

Yukarıdaki kısa izahatımızdan da anlaşılacağı gibi, şayet ihracatımızı süratle ve sıhhatli bir şekilde arttırmak istiyorsak, ihracat sigortası müessesesini derhal kurup işletmek mecburiyetindeyiz.

8 — İhracat yönelik istihsalimizin arttırılmasını teminen yeni yatırımların yapılmasını ve mevcut olanlarında yönlendirilmesini ve teşvik edilmelerini sağlamak için, ülkemizde bir ihracat bankasının kurulmasını zaruri görmekteyiz.

Bu banka kanalıyla ihracatı teşvik imkânları yaratılacak ve tüm ihracat kredileri ile ilgili uygulama bir merkezde toplanmış olacaktır. Ayrıca (6). şıkta söz konusu ettiğimiz ihracat sigortası müessesesi de bu banka bünyesinde kurulacak ihracatçıya daha seri ve basit hizmet sunmuş olacaktır.

Şayet ihracat bankası iyi kullanılabilirse, bir yanda ihracatı teşvik edici, diğer yanda da ihracata yönelik yatırımları hızlandırıcı bir rol oynayacaktır.

Buraya kadar söylediklerimizi tamamlamak için diyoruz ki, ülkemizdeki karar mercilerinin ekonomiye yön vermede dış ticaret ve ihracatın anahtar sektör olduğunu ve yeni kararlar alınırken tutuculuktan ve ataletten sıyrılarak meseleleri daha dinamik ve rasyonel açıdan ele almalarını, ihracatın, ithalatı besleyen bir döviz kaynağı olduğunu, bu bakımdan ülke ekonomisinde büyük bir önem taşıdığı gerçeğini unutmamalarıdır.